

УДК 378.147.2:34.001.76

КОНЦЕПЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

©Коваленко Д.В.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Коваленко Денис Володимирович: ORCID: 0000-0003-1637-8491; kovalendenis@yandex.ru; кандидат педагогічних наук; декан факультету Міжнародних освітніх програм; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті розглянуто один з напрямів підвищення ефективності професійної підготовки майбутнього інженера-педагога шляхом створення й упровадження нової концепції його професійно-правової підготовки. Визначено провідні ідеї концепції, теоретично обґрунтовано основні принципи професійно-правової підготовки інженера-педагога.

Ключові слова: майбутній інженер-педагог, професійна підготовка, професійно-правова підготовка, концепція, принципи, провідні ідеї, вищий навчальний заклад.

Коваленко Д.В. «Концепция профессионально-правовой подготовки будущего инженера-педагога в условиях высшего учебного заведения»

В статье раскрыт одно из направлений повышения эффективности профессиональной подготовки будущего инженера-педагога путем создания и внедрения новой концепции его профессионально-правовой подготовки. Определены основные идеи концепции, теоретически обоснованы основные принципы профессионально-правовой подготовки инженера-педагога.

Ключевые слова: будущий инженер-педагог, профессиональная подготовка, профессионально-правовая подготовка, концепция, принципы, основные идеи, высшее учебное заведения.

D. Kovalenko «The Concept of Professional Legal Training of Future Engineer-Teacher in Terms of Higher Education Institution»

The article considered one of the ways of increasing the effectiveness of training future engineers-teachers through the creation and implementation of a new concept of its professional and legal training. The author determined leading idea concept, theoretically grounded basic principles of professional legal training of engineer-teacher.

Keywords: future engineer- teacher, , professional training, professional legal training, concept, principles, main ideas, institution of higher education

Постановка проблеми. Визначення специфіки професійної діяльності інженера-педагога, зміни, що відбуваються у суспільстві й висуваються у вигляді вимог до представника цієї професії з боку суспільства, дозволяють стверджувати про необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності професійної підготовки майбутнього інженера-педагога. Це зумовлює внесення змін у зміст, структуру чинної професійної підготовки, створення певних умов, що сприятимуть забезпеченню належної підготовки фахівців, спроможних у майбутньому належним чином виконувати професійні функції, бути мобільними й сприйнятливими до змін умов професійної діяльності. Усе це спричиняє необхідність створення й упровадження нової концепції професійної підготовки майбутнього інженера-педагога взагалі і розробку концепції його професійно-правової підготовки на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях вищої освіти зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні проблеми змісту інженерно-педагогічної освіти в цілому розроблялися науковцями Н.Брюхановою, В.Бажутиним, В.Безруковою, Г.Карповою, О.Коваленко, М.Лазарєвим, М.Чапаєвим та

іншими. Професійно-правова підготовка представника цієї професії, теоретичне обґрунтування й експериментальна перевірка її навчально-методичного забезпечення не були предметом спеціального дослідження.

Постановка завдання. Потребує розробки концепція професійно-правової підготовки майбутнього інженера, визначення провідних засад забезпечення її ефективності.

Виклад основного матеріалу. Концепція («система доказів певного положення, система поглядів на те чи інше явище» [1, с. 452]) професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога в умовах вищого навчального закладу характеризується нами як система незаперечних вихідних положень, вимог, яким повинен відповідати цей процес.

Аналіз тенденцій розвитку освіти дозволив виділити напрями, відповідно до яких конструюються освітні системи і які слід урахувати при побудові системи професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів у сучасних умовах:

1. Формування системи безперервної освіти, в якій повний попередній рівень освіти є складником наступного. Цей напрям реалізується шляхом створення інтегральних освітніх установ, що поєднують різнорівневі елементи системи освіти (дошкільна освіта – загальна середня освіта, загальна середня освіта – професійна освіта різних рівнів тощо), зокрема й додаткової освіти.

2. Застосування інформаційних технологій в освіті, які істотно змінюють традиційне когнітивно орієнтоване навчання.

3. Чітко простежується тенденція переходу від жорстко регламентованої організації освіти до варіативної, яка передбачає високий рівень розвитку навчальної самостійності, здатності до самореалізації й самоосвіти особистості, яка навчається.

4. Змінюється характер взаємодії педагога й особистості, яка навчається, при цьому остання стає рівноправним суб'єктом освітнього процесу.

5. Перехід від наступності всіх рівнів освіти до цілісної безперервної освіти передбачає формування в тих, кого навчають, здатності до прийняття обґрунтованих самостійних рішень у динамічних соціальних, культурних, освітніх і професійних ситуаціях [4].

Зазначені тенденції визначають основні принципи модернізації системи освіти в цілому, і професійно-технічної освіти зокрема. До таких принципів відносять такі:

1. Основним фактором, що визначає проектування освіти, є розвиток особистості, яка навчається.

2. Метою освіти є формування компетентностей, компетенцій і соціально значущих якостей, що дозволяє формувати особистість, здатну до самовизначення, самоосвіти, саморегуляції й самоактуалізації.

3. Зміст освіти й організація процесу освіти визначаються з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості, її потреб у самореалізації й саморозвитку, зокрема професійного.

4. Забезпечується наступність усіх рівнів освіти з орієнтацією на цілісну неперервну освіту. Ядром реалізації цього принципу є особистість, що розвивається у процесі набуття освіти.

5. Забезпечення адекватності рівнів освіти й культури суспільства варіативним, особистісно орієнтованим характером змісту освіти й відповідних технологій навчання й виховання.

Провідні тенденції розвитку професійної освіти, відображаючи в собі загальні тенденції розвитку освіти – світові, національні, регіональні, – включають і специфічні, характерні для розвитку саме системи професійної освіти.

Потреба у розробці нової, або внесення змін до існуючої концепції виникає на підставі констатації проблем, що не можуть бути вирішеними в існуючих умовах, суперечностей, що існують і не вирішуються наявними шляхами. Саме тому розробка

концепції професійно-правової підготовки майбутнього є можливою на підставі виявлення і констатації проблем, що існують у чинній професійно-правовій підготовці в умовах вищого інженерно-педагогічного навчального закладу.

У концепцію професійно-правової підготовки закладено такі основні положення: професійно-правова підготовка майбутнього інженера-педагога є професійно-спрямованим, неперервним, інтегративним та інтенсивним процесом, спрямованим на забезпечення сформованості такої важливої характеристики як професійно-правова компетентність представника інженерно-педагогічної галузі.

Так, провідною ідеєю концепції є положення про те, що неперервна професійно-правова підготовка інженера-педагога повинна бути орієнтованою на специфіку його професійної діяльності, зумовлену необхідністю організовувати й вступати в освітні правовідносини, виконання функцій нормотворчості щодо складання нормативних документів у галузі освіти (стандартів, освітньо-кваліфікаційних характеристик робітничих професій), оперування правовими знаннями щодо освітньої галузі, здійснення особистого правового захисту в умовах професійної діяльності і захисту інших його учасників (учнів ПТНЗ, технікумів, працівників у виробничій галузі тощо). Існуюча правова підготовка майбутнього фахівця інженерно-педагогічної галузі задовольняє потреби особистості у загальноправових знаннях, проте не є орієнтованою на забезпечення професійно орієнтованими правовими знаннями, вміннями використовувати ці знання в умовах професійної діяльності тощо.

Принцип професійної спрямованості є на сучасному етапі чи не найголовнішим у професійній освіті. Можна стверджувати, що професійна спрямованість виступає однією з центральних категорій професійної освіти. Огляд праць науковців показав, що дидактичний принцип професійної спрямованості вимагає не тільки орієнтації на виховання ставлення до професії, але визнається найважливішим при відборі змісту і побудові навчального матеріалу, і виборі методів і засобів її реалізації. Саме цей принцип націлює на досягнення єдності професійної і правової підготовки майбутнього фахівця, посилює вплив правових знань на професійну діяльність.

Проведений аналіз наукових досліджень засвідчив, що відповідно до принципу професійної спрямованості професійно-правова підготовка майбутніх інженерів-педагогів повинна:

- будуватися на нерозривному зв'язку освітнього процесу з практикою;
- формувати у студентів науково обґрунтовані уявлення про взаємозв'язок основних аспектів права з інженерно-педагогічною діяльністю;
- забезпечувати можливість вивчення навчальних правознавчих дисциплін у контексті з професійною діяльністю;
- формувати у майбутніх фахівців професійно-спрямовані вміння правового регулювання інженерно-педагогічної діяльності;
- формувати професійну спрямованість особистості.

Суттєвим недоліком правової освіти є її сконцентрованість на навчання позитивному праву (тобто на вивчення змісту нормативно-правових актів) і недостатня розробка питань правозастосування, що, безумовно, знижує рівень компетентності майбутніх фахівців у вирішенні конкретних професійно-правових завдань, об'єм яких останніми роками значно збільшився. Відповідно до принципу професійної спрямованості необхідно забезпечити студентів інженерно-педагогічного навчального закладу правовими знаннями, котрі вони зможуть використовувати саме в практичній професійній діяльності.

Професійно-правова підготовка повинна виступати і забезпечуватися як *неперервний процес*, безперервність якого виявляється як на рівні змісту (наповненість змісту, починаючи з першого курсу навчання і закінчуючи навчанням у магістратурі), так і видів діяльності.

На сучасному етапі професійна освіта розглядається як безперервний процес, зумовлений потребами сучасного виробництва в постійному професійно-особистісному розвитку і вдосконаленні спеціалістів, у розширенні їх можливостей в умовах якісної зміни праці як у рамках однієї професії, так і в умовах зміни сфер професійної діяльності, у

КОНЦЕПЦІЯ

зв'язку з чим науковцями зазначається така характеристика сучасних фахівців як їхня мобільність, тобто здатність швидко адаптуватися до нових умов, нового предмету діяльності тощо. Визначення сутності безперервної освіти трактується як така зміна способу буття людини, коли вона відкривається новому досвіду.

Сенс безперервної освіти полягає переважно в тому, щоб вже в умовах загальної і основної професійної освіти сформувати систему знань, умінь і якостей особистості, що дозволяють їй самостійно продовжувати створювати і вдосконалювати себе, вільно орієнтуватися в складному колі соціальних і професійних проблем, успішно адаптуватися до мінливих умов і добувати необхідні знання і вміння. Структура навчання протягом усього життя має бути розвиненою так, щоб будь-хто міг вибирати навчальне середовище, роботу, регіон та країну для вдосконалення своїх компетентностей та їх оптимального застосування.

Дана тенденція знаходить своє відображення в розробці концепції безперервної професійної освіти, системи багаторівневої професійної підготовки за допомогою створення освітніх програм, що забезпечують взаємозв'язок і наступність змісту професійної освіти на всіх її щаблях (початкова, середня, вища) і спрямованих на безперервний розвиток, соціалізацію та професіоналізацію особистості фахівця. Так, безперервність професійної освіти і наслідуваність освітніх програм забезпечується введенням державних освітніх стандартів початкової, середньої та вищої професійної освіти.

Метою неперервної професійної освіти є надання можливості особистості здобути компетентності, фахові знання, сформувати вміння, навички, якості, які необхідні людині у професійній діяльності та в повсякденному житті. Сучасна концепція підготовки фахівців передбачає участь закладу будь-якого рівня як структурного елемента неперервної професійної освіти. Освітня діяльність на кожному рівні повинна носити випереджувальний характер, який надає можливості для розвитку та відкритості, для швидкого реагування на зміни у суспільстві та у галузі, забезпечує її відмінність та особливість у сучасних умовах. Застосування випереджувального навчання дає можливість суттєво реформувати систему неперервної професійної підготовки, впровадити ефективні та інноваційні педагогічні технології.

Багаторівнева система розглядається В. Горовою як «система взаємозалежних елементів, що має внутрішню цілісність, виходить із моделі майбутнього фахівця, забезпечує його неперервний загальнокультурний і професійно-особистісний розвиток і є, у свою чергу, елементом більш широкої освіти» [3, с.5].

Безперервна система професійної освіти викликає інтерес у плані самореалізації особистості, де можливий варіант науково-методичного, інтелектуального супроводу фахівця шляхом удосконалення організації навчально-виховного процесу у вищій школі. Професійна підготовка та підвищення її рівня є можливими тільки за умов неперервної вищої освіти і розвитку особистості. Провідними властивостями професіонала в таких умовах стають: розвинуте системне мислення; володіння методологічними знаннями, що дозволяють не тільки оперувати наявною інформацією, а й здобувати нову, освоювати різноманітні види діяльності; активна життєва і професійна позиція; потреба в професійно-особистісному розвитку і вдосконалення, готовність до цього. Систему багаторівневої освіти можна розглядати як провідну ланку в неперервній освіті людини, що вирішує завдання становлення та розвитку як професіонала, так і особистості.

Так, В. Шелудько, аналізуючи різні джерела з неперервності освіти, наголошує на підході, відповідно до якого концепція неперервної освіти виховує у громадян постійну потребу набувати нові знання, оволодівати методологічною та рефлексивною культурою, формувати такі особистісні якості, які допомагають пересічній людині у процесі навчання самостійно будувати вектор свого розвитку упродовж усього життя [8].

Ми погоджуємося з Б. Гершунським, який стверджує, що «...неперервна освіта не може зводитися лише до освіти дорослих. Це не проста, механічна добудова існуючої структури новими ланцюжками, покликаними посилити компенсаційні та адаптаційні функції освіти з урахуванням динамічних, соціально-технічних і виробничо-технічних

потреб». На думку науковця, існує надзавдання неперервної освіти, яка має не тільки чітку економічну, але й соціально-політичну спрямованість: створення необхідних умов для всебічного, гармонійного розвитку кожної людини, з обов'язковим урахуванням її індивідуальних здібностей, мотивів, інтересів, ціннісних настанов [2].

У контексті дослідження неперервну професійну підготовку фахівців Л. Кайдалова розглядає як педагогічну систему, що являє собою єдність цілей, змісту, форм, методів і засобів професійного навчання, професійного становлення й формування компетентностей на всіх рівнях неперервної професійної підготовки й розвитку фахівця [5, с.119].

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні наголошується: «Неперервна освіта реалізується шляхом забезпечення наступності змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, які функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку осіб до можливого переходу на наступні ступені; формування потреби та здатності особистості до самонавчання; оптимізації системи перепідготовки працівників і підвищення їх кваліфікації (модернізація системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів); створення інтегрованих навчальних планів і програм; формування й розвитку науково-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців; організації навчання відповідно до потреб особистості і ринку на базі професійно-технічних та вищих навчальних закладів, закладів післядипломної освіти, а також використання інших форм навчання; забезпечення зв'язку між середньою, професійно-технічною та післядипломною освітою» [6].

Отже, науковцями доведено необхідність принципу безперервної професійної підготовки майбутнього фахівця взагалі, і фахівця професійної освіти зокрема.

Стосовно професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога безперервність є провідним принципом щодо її змісту, адже правове виховання особистості починається ледь не з народження людини, коли вона є вимушеною сприймати і дотримуватися правових норм того суспільства, до якого належить, а завдання забезпечення правового виховання дитини покладається на її батьків. Правове виховання продовжується в умовах освітньо-виховних закладів, підкріплюючись правовим навчанням шляхом впровадження курсу «Основи правознавства» для учнів 9 класу, різними заходами, спрямованими на правове навчання і виховання в особистості правосвідомості, правової культури.

Безперервність професійно-правової підготовки безпосередньо в умовах вищого інженерно-педагогічного закладу за новою концепцією також чітко простежується: починаючи з першого курсу студенти забезпечуються знаннями щодо правових основ діяльності у вищому навчальному закладі (дисципліна «Теоретико-правові основи освіти»), потім шляхом упровадження загальнообов'язкової дисципліни «Правознавство», вивченням правової дисципліни «Правове забезпечення освіти» тощо. Передбачено використання можливостей змісту педагогічних дисциплін, що містять правові аспекти професійної діяльності («Методологічні засади професійної освіти», «Методика професійного навчання», «Теорія і методика виховної роботи» тощо).

Умовами безперервності професійно-правової підготовки майбутнього інженера-педагога є наступність змісту (врахування того, що вже засвоєно студентами, як бази для подальшого вдосконалення); врахування міжпредметних зв'язків у професійно-правовій підготовці студентів; використання у комплексі можливостей різних напрямів діяльності вищого інженерно-педагогічного навчального закладу (навчальної, виховної діяльності, самостійної діяльності студентів, практики); формування потреби та здатності студентів до самопідготовки у галузі професійно-правової підготовки.

Неперервна професійно-правова підготовка інженерів-педагогів характеризується як ступеневий цілеспрямований і керований процес, який розпочинається у вищому інженерно-педагогічному навчальному закладі й продовжується в процесі подальшої професійної адаптації фахівців, забезпечує сформованість його професійно-правової компетентності щодо вирішення правових ситуацій професійної діяльності.

КОНЦЕПЦІЯ

Неперервна професійно-правова підготовка інженерів-педагогів виступає як інтегративний процес із залученням усіх можливостей процесу професійної підготовки фахівця і таким, що забезпечує розширення галузей його діяльності.

Принцип інтеграції зумовлений необхідністю надання максимальних можливостей студенту в отриманні інтегрованої професійної освіти, що забезпечить його вільне переміщення в мінливій галузі суспільного виробництва, успішну соціалізацію та входження в культуру.

Інтеграція окремих видів професійної діяльності фахівців призвела до скорочення сфер діяльності та кількості спеціальностей, для яких характерні узагальнені види діяльності, створенню груп спеціальностей. Освітній потенціал фахівців, підготовлених за інтегрованими спеціальностями, поповнюється більш узагальненою системою знань, що дозволяє скоротити їх обсяг і знизити навчальне навантаження на студентів при одночасному зростанні професійної мобільності спеціалістів нового типу.

Інтеграційні процеси, що особливо інтенсивно розвиваються в сферах суспільного життя, науки і виробництва, вимагають переорієнтації професійної освіти з вузької спеціалізації і розподілу галузей знань на їх розширення і об'єднання. Здійснення інтеграції дозволяє:

- забезпечити самовизначення і самореалізацію фахівця в різних сферах професійної і суміжної з нею діяльності;
- створити умови для формування цілісної картини світу і сфери праці;
- розвивати системне мислення професіонала, що дозволяє розуміти явища в усіх їх взаємозв'язках; забезпечити цілісний розвиток особистості (соціальний, фізичний, духовний, інтелектуальний);
- встановити більш тісні зв'язки навчання з практичною діяльністю, виробництва з наукою;
- вирішити проблему перевантаження студентів.

Науковці [7] визначають різні способи інтеграції в умовах освітнього процесу:

- міжпредметність – при вивченні основної дисципліни залучаються знання з різних інших дисциплін. Так, під час правової освіти студентів залучаються знання з «Філософії», «Культурології», знання з фахових і педагогічних дисциплін тощо;
- координація – при вивченні курсу викладач орієнтується на інші сфери знань, вибудовуючи свій курс в єдиній логіці професійної діяльності. Під час професійно-правової підготовки студентів потребує чіткого врегулювання послідовності викладу правових знань у різних дисциплінах правознавчого циклу;
- комбінування декількох дисциплін в одну, яке може здійснюватися як за допомогою одночасного розгляду різних аспектів одного явища, так і за допомогою розгляду цього явища послідовно (спочатку однією дисципліною, потім іншою). Таке комбінування на сучасному етапі розвитку науки є поширеним у вигляді бінарних занять, коли курс або заняття ведуть 2-3 викладачі різних дисциплін;
- постановка міжпредметних навчальних та виробничих проблем і пошук їх вирішення за допомогою залучення матеріалу з різних дисциплін. Цей спосіб є особливо актуальним під час правової підготовки інженерів-педагогів, оскільки студенти повинні забезпечуватися правовими знаннями, що є професійно значущими для інженерно-педагогічної галузі.

Інтеграція є найважливішою умовою здійснення багаторівневої професійної освіти. Тому дана тенденція притаманна всій системі професійної освіти і припускає створення інтегрованих програм безперервної професійної освіти на основі координації та наслідуваності змісту всіх етапів професійної підготовки.

Неперервна професійно-правова підготовка відповідно до концепції виступає як інтенсивний процес.

Принцип інтенсифікації у професійній освіті пов'язаний із зростаючим ускладненням характеру професійної діяльності та соціального життя, соціально-економічними та виробничими умовами, що стрімко змінюються, інтенсивним розвитком науки і сучасних

технологій, що вимагає максимального розвитку тих, хто навчаються, формування їхньої готовності до напруженої інтелектуальної та практичної діяльності.

Інтенсифікацію можна розглядати як досягнення максимальної ефективності професійної підготовки на основі системного вдосконалення процесу професійної освіти. Дана тенденція відображає не тільки соціально-економічні потреби суспільства і особистості, а й психолого-педагогічні та медико-фізіологічні передумови її розвитку. В основі її лежать уявлення вітчизняних психологів про умови інтенсивного розвитку особистості, сформульовані в принципах розвивального навчання (Л. Виготський, Л.Занков, Д.Ельконін, В.Давидов).

Як визначають дослідники професійної освіти [7], принцип інтенсифікації має такі прояви:

- соціальна насиченість життя студентів (для професійно-правової підготовки дуже важливим є суб'єктний досвід правозастосувальної практики у повсякденному житті студентів);
- інтенсифікація навчальної праці, навчання на досить високому рівні труднощів, у напруженому темпі, що стимулює активну творчу діяльність студентів (це завдання покладається в першу чергу на викладача, що організує навчальну діяльність);
- підвищення теоретичного рівня навчального матеріалу, включення до нього узагальнених знань про предмети, засоби, зміст, продукти праці;
- подальша уніфікація змісту освіти в умовах інтеграції професій, що забезпечує розширення і мобільність виробничого профілю фахівця;
- упровадження нових технологій освіти, що створюють умови для розвитку системного та продуктивного мислення студентів;
- підготовка студентів до роботи з сучасними комп'ютерними засобами, автоматизованими системами;
- оптимальне поєднання форм і методів навчання, технічних засобів, що підвищують працездатність студентів і інтерес до навчання.

Реалізація принципу інтенсифікації у професійно-правовій підготовці студентів – майбутніх інженерів-педагогів вимагає пошуку інноваційних технологій для забезпечення засвоєння змісту правових дисциплін, використання можливостей самостійної роботи студентів за вимогами кредитно-трансферної системи, пошук оптимальних шляхів залучення до професійно-правової підготовки можливостей практики студентів, системи виховної роботи вищого навчального закладу тощо.

Висновки. Отже, основними положеннями розробленої концепції професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів є положення про професійну спрямованість, неперервність, інтегративність і інтенсифікацію цього процесу в умовах вищого інженерно-педагогічного закладу. Неперервна професійно-правова підготовка інженерів-педагогів може бути представлена у вигляді моделі, що являє собою єдність цілей, змісту, технологій з урахуванням організаційно-педагогічних умов з метою формування професійно-правової компетентності фахівця.

Перспективи подальших розробок. Потребує теоретичного обґрунтування система безперервної професійно-правової підготовки майбутніх інженерів-педагогів з урахуванням методологічних засад і положень розробленої концепції.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: Перун, 2004. – 1440 с.
2. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Б. С. Гершунский. – М. : Совершенство, 1998. – 608 с.
3. Горová В. И. Теоретические основы подготовки специалиста в условиях многоуровневого высшего педагогического образования : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики и образования“ / В. И. Горová. – Ставрополь, 1995. – 44 с.

4. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход : учеб. пособие / Э. Ф.Зеер, А. М.Павлова, Э. Э.Сыманюк. – М.: Московский психолого-педагогический институт, 2005. – 216 с.

5. Кайдалова Л. Г. Теоретичні та методичні засади неперервної професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичного профілю : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Лідія Григорівна Кайдалова. – Х., 2011. – 500 с.

6. Национальна доктрина розвитку освіти : затверджена указом Президента України від 17 квітня 2002 р. N 347/2002 // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 2. – С. 9-23.

7. Никитина Н. Н. Основы профессионально-педагогической деятельности : учеб. пособие / Н.Н. Никитина, О. М. Железнякова, М. А. Петухов. – М.: Мастерство, 2002. – 288 с. – (Среднее профессиональное образование).

8. Шелудько В. С. Система неперервної освіти як чинник сучасного розвитку суспільства / В. С. Шелудько // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. 13. зб. наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 6. – С. 180–188.

References

1. Busel, VT 2004, *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*, Irpen, Perun, Kyiv.
2. Hershunskyi, BS 1998, *Filosofiya obrazovaniya dlya XXI veka. (V poiskakh praktiko-oriyentirovannykh obrazovatelnykh kontseptsii)*, Sovershenstvo, Moskva.
3. Gorovaya, VI 1995, *Teoreticheskiye osnovy podgotovki spetsialista v usloviyakh mnogourovneвого vysshego pedagogicheskogo obrazovaniya*, Dokt. ped. n. abstract, Sankt-Peterburg.
4. Zeyer, EF, Pavlova, AM & Symanyuk EE 2005, *Modernizatsiya professionalnogo obrazovaniya: kompetentnostnyu podkhod*, Moskovskiy psikhologo-pedagogicheskiy institute, Moskva.
5. Kaidalova, LH 2011, *Teoretychni ta metodychni zasady neperervnoi profesiinoy pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv farmatsevtichnoho profilu*, Dokt. ped. n. thesis, Kharkiv.
6. ‘Natsionalna doktryna rozvitku osvity: zatverdzhena nakazom Prezydenta Ukrainy vid 17 kvitnya 2002 r. N 347’ 2002, *Pedahohika i psikhohohiya profesiinoy osvity*, no. 2, pp. C. 9-23.
7. Nikitina, NN, Zheleznyakova, OM & Petukhov, MA 2002, *Osnovy professionalno-pedagogicheskoy deyatelnosti*, Masterstvo, Moskva.
8. Sheludko, VS 2009, ‘Sistema neperervnoy osvity yak chinnyk suchasnoho rozvitku suspilstva’, *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universitetu imeni MP Drahomanova, Seriya 13*, no. 6, pp. 180–188.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2014р.